

BOSHLANG'ICH SINFLARDA ONA TILINI FAN SIFATIDA O'QITISH METODIKASI

Sobirova Mohidilxon Ilhomovna

Andijon viloyati Izboskan tumani

12-umumiy o'rta ta'lim maktabi boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada O'zbekistonning mustaqillikka yuz tutishi mamlakatimizning siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy, ma'naviy xayotida tub o'zgarishlarni amalga oshirish kerakligini taqazo etayotgani, Ta'lim jarayonini yangi mazmun va shakilda yo'lga qo'yish malakasi, eng avvalo, ona tili ta'limga taaluqliligi haqida, Bugungi kunda ona tili darslari oldiga qo'ygan vazifalari haqida so'z boradi.*

Kalit so'zlar: *mustaqillik, ona tili, predmet, maqsad, nutq, yozuv, o'qish, ko'nikma, malaka, metodika.*

Ona tili o'qitish metodikasining predmeti zamonaviy pedogogik texnologiyalar asosiyda ta'lim berish jarayonida ona tilining mavzusiga ko'ra, nutq, yozuv, o'qish grammatika va fonetikani o'zlashtirish asosiyda shakllanadi. Ona tili metodikasi o'zbek tilidan ko'nikma va malakalarni shakllashtirish, grammatikadan va til haqidagi fanning boshqa bo'limlaridan ilmiy tushinchalar tizimini o'zlashtirish qonuniyatlarini o'rgatadi. Bunday o'rganishning eng oson tizimini ishlab chiqish uchun puxta zamin vazifasini bajaradi. Bu tizimhar bir o'quvchini tilga oid bilim, ko'nikma va malakaning zaruriy minimumi bilan ta'minlashi lozim. Metodika ta'limga qo'yilgan qator talablarni ya'ni ta'lim berish bilan bir vaqtda o'quvchilarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, ularning tafakkurini o'stirishda yetarli yordam berish shuningdek ta'limning foydali ixcham bo'lishini ta'minlashga oid talabarni ham hisobga oladi.

O'zbekistonning mustaqillikka yuz tutishi mamlakatimizning siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy, ma'naviy xayotida tub o'zgarishlarni amalga oshirish kerakligini taqazo etadi. Yurtboshimiz I.A.Karimovning: "Ona tilining buyuk ahamiyati shundaki, u ma'naviy belgisi sifatida kishilarni yaqin qilib jipslashtiradi".... deb aytgan gaplari ma'naviy turmush tarzini o'zgartirishda xalqimiz uchun darsturlama bo'lib xizmat qilmoqda.

Mustaqil O'zbekistonda milliy mafkuraning yaratishda ta'lim-tarbiyaning bo'limi maktablar, litsey va kollejlarning ahamiyati kattadir. Maktab va litseylarda ta'lim tarbiya jarayonini shakllantirish, samarador usulari orqali o'quvchilarga singdirish O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida" gi Qonunning asosiy yo'nalishidir. Unda o'qitishning ilg'or shakllari va yangi texnologiyalarini ta'limning texnik va axborot vositalarini o'quv jarayoniga joriy etish" asosiy masalalardan biri ekani ta'kidlanadi. Fuqarolarimiz ozod va obod Vatanda erkin va farovon yashashlari uchun tafakkuri takomil bo'lmog'i shart.

Bunday maqsadni, asosan, ta'lim jarayonida amalga oshirish ayni muddao hisoblanadi. Ta'lim berish yangi,samarador, takomilashgan usul va texnologiyalarni

yaratish, uni tajribada sinash va shu jarayonida yanada mukammallashgan yo'nalishini hosil qilishdan iborat bo'lib mukammal dastur, takomilashgan darslik, zamonaviy usul va texnologiyalar ta'lim jarayonini to'g'ri yo'lga qo'yishga tasir etadi.

Ta'lim jarayonini yangi mazmun va shakilda yo'lga qo'yish malakasi, eng avvalo, ona tili ta'limga taaluqlidir. Chunki har qanday fanning mohiyati ona tili orqali iroda qilinadi va ona tili orqali idrok etiladi. Keyingi yillarda til o'qitishda metodik jihatdan o'quvchilarni faollashtirish masalasi nazariy jihatdan jonlangan bo'lsa-da, uni amaliy qo'llash juda sekin bormoqda va bu masalani amalga oshirishga bag'ishlangan o'zbek tilidagi metodik adabiyotlar yetarlicha emas, buning uchun har bir o'quvchi shu soxada yetarli darajada metodik adabiyotlar bilan taminlangan bo'lishi, zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan qurollangan bo'lib, o'qituvchining o'zi shu jihatdan yetarli darajada bilimga ega bo'lmog'i tildagi har bir xodisalarni, qonuniyatlarni tushuntirishda falsafiy jihatdan tayorlangan bo'lmog'i kerak.

Insonning tafakkuri, ilmiy salohiyati, qobiliyati, ijtimoiy muhim sifat sanaladi. Kelajakda Vatanimiz obod va ozod, erkin farovon bo'lishi, iqtisodiy jihatdan baquvvat bo'lish ko'p jihatdan bugungi yoshlarining iqtidoriga, istedodiga chuqur tafakkurli, bilimdon va ma'naviyatli bo'lishiga bog'liq. Yosh avlodning barkamol bo'lib yetishida ona tili ta'limining ahamiyati katta bo'lib, ona tili nafaqat bir hil fanlarni o'zlashtirishda, balki umuman, jamiyatda insoning mavjudligiga, ularning o'zaro aloqaga kiritishda muloqatning shakilanishida ham ahamiyatlidir.

Bugungi kunda ona tili darslari oldiga qo'ygan vazifalarining asosiysi yoshlarda o'z fikirlarini mantiqiy izchil, barcha imkoniyatlari gavdalangan holda ta'sirli ravishta yetkazib berishdan iboratdir.

Til o'qitishning metodik masalalariga aniqlik kiritish, bu sohada umumta'lim, nazaryani amaliy bilan, shuningdek barcha boshqa fanlar bilan bog'lab o'qitish zamonaviy pedagogik texnologiyalarini ta'limga joriy etish maktablarda ta'lim usularini ishlab chiqish hozirgi metodikamiz, pedagogikamizning dolzarb vazifalaridandir.

Bugungi kunda Respublikamizda ta'lim sifatida yanada oshirish bo'yicha ulkan ishlar olib borilmoqda. Bunday islohatlar har bir fan oldiga katta ma'suliyat yuklatiladi. Bu ma'suliyatli vazifani ado etish, ayniqsa, ona tili o'qituvchisi oldiga ulkan vazifalar qo'yilmoqda.

Ushbu jarayonda psixologiya fani ham chetda qolmasligi kerak. Chunki til ta'limni to'g'ri va to'la amalga oshirish uchun o'quvchilar psixologiyasini puxta bilmoq lozim. Tilshunoslik hamda ona tili o'qitish sohasida esa "har bir millat uchun til o'ziga hos tafakkur" deb ko'rsatadi.

Bugun grammatikadagi nazariy bilimni o'quvchiga qanday qilib o'rgatish masalasi to'la ijobiy hal etiladi. Xozirgi o'zini adabiy tilini o'qitishni, takidlagandek falsafiy asosda tashkil etish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni davir talabi. Taqiqotlarning yana bir muhim jihati shuki, o'qitishda o'quvchilar faolyatini faolashtirishga, ilmiy texnologiyalarini qo'lga zamin hozirlaydi va o'qitish tamoyillarini ko'rsatib beradi, shuningdek, tilshunoslik musobaqalarda ta'lim berishda integratsiya masalasini xal qilib beradi. Ta'limda mashg'ulotlar rang-

barangligiga erishish, ma'naviy hosil qilish va shu yo'l bilan tafakkur o'stirish yo'l-yo'riqlarni ko'rsatib berilgani bilan xarakterlidir.

O'zbek tili mustaqil O'zbekiston Respublikasining davlat tili bo'lib, uning umumiy o'rta ta'lim maktablarda o'qitilishi davlat ahamiyatiga molik ijtimoiy, iqtisodiy va ma'naviy ahamiyatga ega. Yoshlarda ijodiy tafakkur, ijodiy izlanish, mavjud imkoniyatlardan eng maqbulini tanlash, tilimizning boy imkoniyatlaridan nutq sharoitiga ko'ra to'g'ri, o'rinli va samarali foydalanish malaka va ko'nikmalarini singdirish, ularni milliy qadriyatlarimiz, udum va an'analarimiz ruhida tarbiyalashda maktab ona tili kursining tutgan o'rni va imkoniyatlari benihoya kattadir. Ayniqsa, mustaqil Respublikamiz uchun tadbirkor va ijodkor insonni tayyorlash masalasi o'ta muhim vazifa bo'lib turgan bir sharoitda bu fanning o'qitilishi muhim ahamiyat kasb etadi.

Maktabda «Ona tili»ni o'quv fani sifatida o'qitishning ijtimoiy ahamiyati shundaki, jamiyatimiz, xalqimiz, millatimiz ravnaqining kelajagi, uning gullab-yashnashi bugun maktab partasida o'tirgan yoshlarning mustaqil turmushga, nutqiy faoliyatga, yuksak madaniyat bilan so'zlasha olishga qay darajada tayyorlashaniga bog'liq. Chunki so'z qudrati insoniyat tarixida hamma vaqt yuksak qudratga ega bo'lgan.

Jamiyat rivojlangan sari xalqning madaniyat darajasi ortib boradi. Madaniy hayotning rivoji avvalo jamiyat a'zolarining madaniy so'zlashuvga bo'lgan ehtiyojining ortib borishi bilan belgilanadi. Yoshlarda yuksak nutq odobini tarbiyalash maktab ona tili darsi zimmasiga tushadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Rafiyev A. , G'ulomova N. Ona tili va adabiyot (kasb-hunar kollejlari uchun darslik). T. , "Sharq", 2013.
2. Erkaboyeva N. Q. Adabiyot fanidan savol-javoblar to'plami. T. "Navro'z", 2018.
3. Golish L. V. , Fayzullayeva D. M. Pedagogik texnologiyalarni loyihalashtirish va rejalashtirish. T. , "Iqtisodiyot", 2012.
4. "Umumta'lim fanlari metodikasi" jurnali, 1-, 2-, 3-, 4-sonlar, 2018.
5. "Til va adabiyot ta'limi" jurnali, 1-12 sonlar, 2018.